

Startnotitie samenwerking realisatie RES Noord-Veluwe

Jan van der Heeden *Powered by Hattem u.a.*
Ton Marechal *Nunspeet Energie u.a.*
Wim Sederel *Energiecoöperatie Endura u.a.*

Inleiding

De energietransitie als uitvloeisel van het Klimaatakkoord van Parijs en het Nationaal Klimaatakkoord van juni 2019 heeft enorme consequenties voor de energieopwekking. Volgens het Nationaal Klimaatakkoord moet tussen nu en 2030 een vermogen van 35 TWh aan duurzame energie op land worden geïnstalleerd in Nederland.

In het concept van de Regionale Energie Strategie (RES) van de regio Noord Veluwe wordt dit vertaald naar een opgave van 0,5 TWh (500 MWh) voor onze regio (Putten, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Elburg, Oldebroek en Hattem). Vertaald in geld betekent dat een investering van honderden miljoenen euro's. Voornamelijk in de vorm van windturbines en zonneparken.

Uitgangspunt bij de energietransitie is dat er sprake moet zijn van een grote lokale betrokkenheid bij het realiseren van deze opgave. Bij minstens 50 % van de investeringen moeten de inwoners, instellingen en bedrijven in de regio betrokken zijn. Daarmee wordt draagvlak gecreëerd en ook veiliggesteld dat de baten van die investeringen grotendeels in de regio blijven.

De energiecoöperaties willen een prominente rol spelen bij het verkrijgen van draagvlak voor de uitvoering van de plannen door participatie.

Provincie, waterschap en gemeenten, de instanties die verantwoordelijk zijn voor opstelling en uitvoering van de RES, hechten grote waarde aan de rol van de energiecoöperaties bij het organiseren van die lokale betrokkenheid. En de energiecoöperaties gaan die uitdaging graag aan. Maar we realiseren ons ook dat we dat niet als zelfstandige lokale coöperaties waar kunnen maken. Daarvoor ontbreekt het ons aan voldoende inhoudelijke kennis, organisatievermogen en risicodragend kapitaal. En aan voldoende continuïteit in de organisatie van energiecoöperaties.

Daaruit is de gedachte ontstaan om een regionale organisatie voor duurzame energieopwekking op te richten. Samenwerking is daarin het kernbegrip. Deze notitie is een aanzet daarvoor.

Doelstellingen gezamenlijke aanpak voor regionale verduurzaming van energiegebruik

Wat wij willen bereiken met onze regionale samenwerking is dat de regio met optimale snelheid overschakelt op het gebruik van duurzame energiebronnen. Tegelijkertijd moet daarbij worden zeker gesteld

- dat dit efficiënt en professioneel gebeurt;
- dat de gehele keten van ontwikkeling, realisatie en exploitatie van capaciteit aan duurzame energie in ogenschouw wordt genomen;
- dat dit optimaal ten goede komt aan inwoners, instellingen en bedrijven in de regio;

- dat de betrokkenheid van de leden van de coöperaties gegarandeerd is;
- dat energieleverantie plaatsvindt tegen aantrekkelijke voorwaarden;
- dat er leveringszekerheid van energie aan gebruikers kan worden gegarandeerd;
- dat er perspectieven ontstaan voor verdere uitbouw en groei van de organisatie op de langere termijn;
- dat voldaan wordt aan de ambities zoals neergelegd in de Regionale Energie Strategie (RES).

Positie individuele energiecoöperaties

Kernvraag is wat de rol van de gezamenlijke organisatie zou moeten worden. Dit kan variëren van een louter facilitaire organisatie ten behoeve van de individuele coöperaties tot een complete ontwikkelaar en/of investeerder in met name de grotere projecten. Vooralsnog kiezen wij voor de rol van **coöperatief ontwikkelaar**. De belangrijkste reden daarvoor is dat bij de aanleg van de grootschalige projecten efficiënt en professioneel moet worden gewerkt en deze organisatie dan zeker als professionele partner wordt gezien door de stakeholders in de regio. De betrokkenheid en rol van de (leden van) de individuele coöperaties en de zichtbaarheid voor burgers, bedrijven en instellingen in de eigen gemeente moet hierbij extra aandacht krijgen want die verbinding geeft het bestaansrecht aan deze nieuwe organisatie.

Focus energiecoöperaties

Er kunnen in de energietransitie 2 hoofdfasen worden onderscheiden, nl.:

- 1) Ontwikkeling en realisatie capaciteit voor duurzame opwekking;
- 2) Exploitatie duurzame capaciteit;

Deze fasen stellen totaal verschillende eisen aan de bestuurlijke organisatie. In de praktijk zal men dan ook vaak gaan zien dat het afzonderlijke bedrijven zijn die hiervoor verantwoordelijk zijn. Zelfs in de kleine zonnedakenprojecten zien wij hier al een organisatorische splitsing binnen de energiecoöperaties.

Behalve noodzakelijke kwaliteiten binnen de organisatie speelt hier ook de financiering een belangrijke rol. Ontwikkelande partijen opereren normaliter als “revolving funds”: men wil zo snel mogelijk gereed gekomen projecten overdragen aan een investeerder om het in het betreffende project geïnvesteerde vermogen opnieuw in te kunnen zetten voor nieuwe projecten.

Geheel anders is de situatie van een investeerder. Hij wil gedurende de gehele levensfase van het project (bij energieprojecten b.v. 25 jaar) de exploitatieverantwoordelijkheid nemen en in ons geval de betrokkenheid met de lokale gemeenschap vormgeven. Dat betekent onder meer dat de wijze van financiering en de voorwaarden waaronder dat gebeurt van beslissende betekenis zijn.

Vooralsnog kiezen we voor de nieuwe organisatie de rol als ontwikkelaar. De exploitatie van de projecten wordt, bij realisatie, turnkey overgedragen aan de lokale coöperatie.

Dat betekent dat de focus van de lokale coöperatie moet liggen op de financiering middels participaties en exploitatie van een opwekproject. Door samenwerking met

een energieleverancier kan de opgewekte energie ook lokaal worden gebruikt. Met als belangrijke kwaliteit de gegarandeerde afzet en wellicht een aantrekkelijke prijs.

Daarmee zijn de coöperaties zelf afnemer van lokale projecten van de coöperatieve ontwikkelaar. Zij kunnen zelf ook ontwikkelingsopdrachten verstrekken aan de ontwikkelaar.

Het is waarschijnlijk onmogelijk om via de procedure van de omgevingsvergunning als lokale coöperatie een beslissende rol te verkrijgen in de ontwikkelingsmarkt. Wanneer een initiatief van een (coöperatieve) ontwikkelaar past in de omgevingsvisie van de gemeente en/of van de provincie dan zal een omgevingsvergunning niet kunnen worden geweigerd vanwege de aard van de initiatiefnemer (détournement de pouvoir).

Kenmerken coöperatieve ontwikkelaar

Om tot zo'n organisatie te komen moet duidelijkheid ontstaan over een aantal cruciale onderwerpen zoals:

Organisatievorm

De organisatie moet zelfstandig kunnen opereren in het economisch verkeer! Daarvoor zijn verschillende juridische vormen mogelijk. De N.V. en B.V. zijn voor de hand liggend maar ook een coöperatieve vorm kan passen. De laatstgenoemde vorm kan met een minder zakelijke uitstraling mogelijk meer inhoud geven aan het gevoel "van ons" te zijn.

Eigendom

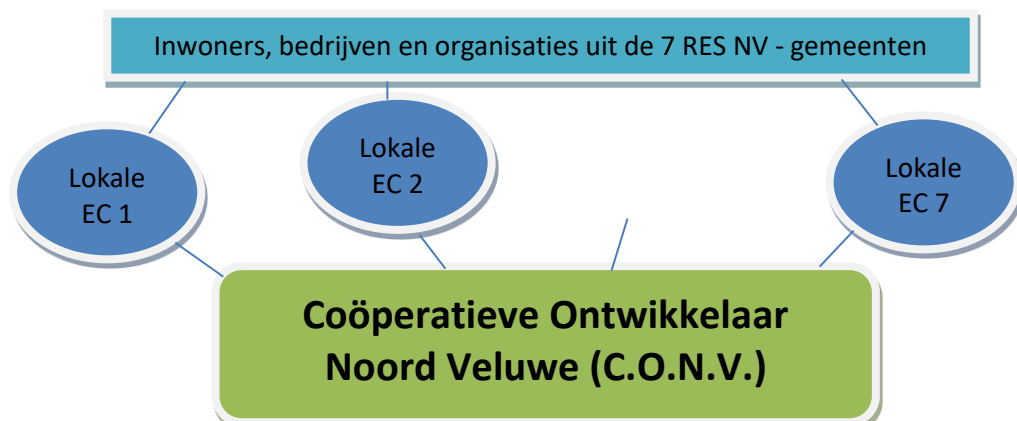
De coöperatieve ontwikkelaar is een zelfstandige entiteit waarvan het eigendom in handen is van de lokale energiecoöperaties. De rol van de 7 gemeenten, de provincie en het waterschap zal in overleg met hen nader worden uitgewerkt. Cruciaal hierbij is mogelijk dat de coöperatieve ontwikkelaar geen winstoogmerk heeft en dat de revenuen van de parken terugvloeien naar de lokale samenleving middels een passend rendement op participaties en een jaarlijkse uitkering aan een lokaal omgevingsfonds.

Zeggenschap

Via de ALV van een lokale E.C. heeft een inwoner de mogelijkheid tot inspraak en om mee te denken en te beslissen in lokale ontwikkelingen. Het bestuur van de ontwikkelaar wordt gevormd door de energiecoöperaties.

Organisatiestructuur

Een mogelijke structuur:

Financieringsbehoefte C.O.N.V.

Er moet onmiddellijk geïnvesteerd worden in mensen die de organisatie leiden en dragen. Dat zal niet alleen kunnen op basis van bijdragen van de afzonderlijke energiecoöperaties. Steun vanuit de overheden hiervoor is noodzakelijk. De provincie is hierbij mogelijk wel een belangrijke speler.

Maar vaststelling van de RES door provincie, waterschap en gemeenten zal voor hen allen financiële gevolgen hebben. Daarop doen wij een beroep.

Projectfinanciering

In de loop der tijd zullen successievelijk projecten in exploitatie worden overgenomen door de afzonderlijke energiecoöperaties die voor langere tijd grote investeringsbedragen opslokken. De funding, ook voor deze projecten, wordt essentieel en zal deels bij de leden vandaan komen. Een ander deel zal op de professionele markt worden geleend. Daarbij kunnen overheden b.v. via garantstellingen in de opstartfase een rol kunnen spelen.

L4L

In eerste instantie zal deze regionale organisatie gebruik maken van lokale en regionale ondernemingen, mits mogelijk.

Verder moeten de organisaties en inwoners van de regio er maximaal voordeel bij deze nieuwe organisatie door een mogelijkheid om te participeren in projecten.

Tenslotte zal een groot deel van het exploitatieresultaat gebruikt worden om nieuwe projecten in de plaats op te starten. Dit kan rechtstreeks door de coöperatie worden geïnvesteerd. Er zal jaarlijks worden gedoteerd aan het lokale omgevingsfonds en met dat geld kunnen weer andere duurzaamheidsprojecten worden gestart. Hierbij speelt de gemeente een belangrijke rol.

Hoe nu verder

In de regio Nijmegen functioneert al een organisatie als coöperatieve ontwikkelaar. Daar zullen we in de leer gaan en ons verder oriënteren.

Daarna zullen de energiecoöperaties het eens moeten worden over een visie zoals in dit startdocument verwoord. Tevens moet onderzoek worden verricht naar de ideale juridische vorm. Wanneer dit is uitgekristalliseerd in een definitief document kunnen wij dit ter besluitvorming voorleggen aan de besturen van de energiecoöperaties.